

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی»
(مواد (۱) تا (۱۰))

محمد صالحی^۱، احمد حکیم‌جوادی^۲، خیراله خیری^۳

مخصوصی صحن علنی

مقدمه

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۸۵۵

شماره چاپ:

—

دفتر مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۶۹۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۴

بررسی مصوبه کمیسیون

الف) کلیات

این مصوبه ضمن تلاش برای اجرای سیاست‌های کلی انتخابات ابلاغی مقام معظم رهبری سعی دارد با ابتکاراتی جدید مشکلات و مسائل اجرایی و نظارتی قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی را برطرف کند. ازجمله این مسائل می‌توان به افزایش مدت زمان رسیدگی به صلاحیت داوطلبان، ایجاد سازوکار مشخص و شفاف در رسیدگی به صلاحیت‌ها و پاسخگویی نهادهای ذی‌ربط، ثبت درخواست متقاضیان شرکت در انتخابات به‌عنوان نامزد و دریافت مدارک لازم قبل از ثبت‌نام، دقیق‌تر شدن شرایط داوطلبی نمایندگی مجلس، الکترونیکی شدن انتخابات، بازنگری در جرائم و تخلفات و همچنین تبلیغات انتخاباتی اشاره کرد.

ب) جزئیات

ماده (۱)

این ماده مواردی که انتخابات میان‌دوره‌ای باید برگزار شود را بیان کرده است که شامل:
الف) انتخابات یک یا چند حوزه انتخابیه باطل، ب) به هر دلیل ازجمله فوت یا انصراف داوطلبان یا منتخبان یا حوادث غیرمترقبه انتخابات متوقف شده یا برگزار نشود، به‌نحوی که منجر به عدم انتخاب نماینده گردد. ج) عدم تأیید اعتبارنامه فرد منتخب توسط مجلس؛ می‌باشد.^۴

۱. تهیه و تدوین‌کننده

۲. ناظر علمی

۳. اظهارنظر کننده

۴. ماده (۱) - ماده (۴) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن به‌شرح زیر اصلاح می‌شود: ماده (۴) - چنانچه انتخابات یک یا چند حوزه انتخابیه باطل و یا به هر دلیل ازجمله فوت یا انصراف داوطلبان یا منتخبان یا حوادث غیرمترقبه متوقف شده یا برگزار نشود، به‌نحوی که منجر به عدم انتخاب نماینده گردد و یا اعتبارنامه منتخبان، مورد تأیید مجلس واقع نشود، انتخابات میان‌دوره‌ای در حوزه‌های یادشده هم‌زمان با اولین انتخابات بعدی مندرج در اصل ششم (۶) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برگزار می‌شود.

تبصره این ماده به تعداد حداقل نامزدها برای رقابت در انتخابات (به‌غیر از مرحله دوم) پرداخته است. هدف از تبصره این است که در یک انتخابات مفهوم رقابت انتخاباتی حفظ شود و برای حوزه‌های تک‌کرسی حداقل دو نامزد و برای حوزه‌های دارای بیش از یک کرسی به تعداد یک‌و‌نیم برابر در آن حوزه نامزد وجود داشته باشد.

این ماده فرضی که تعداد نمایندگان مجلس کمتر از چهارپنجم مجموع نمایندگان شوند را از ماده (۴) فعلی حذف کرده و برای آن حکمی در نظر نگرفته است. از طرفی این نصاب در صورت نیاز به اجرای اصل هفتاد و هشتم قانون اساسی^۱ لازم و ضروری است. لذا پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات مندرج در آیین‌نامه داخلی مجلس یک تبصره به عنوان تبصره «۲» به شرح زیر به ماده اضافه شود:

«تبصره ۲- چنانچه تعداد نمایندگان مجلس کمتر از چهارپنجم مجموع نمایندگان گردد و بیشتر از یک‌سال به پایان دوره نمایندگی باقی باشد، وزارت کشور مکلف است با هماهنگی شورای نگهبان، انتخابات میان‌دوره‌ای را در حوزه‌های مربوط برگزار کند.»

همچنین با توجه به اینکه این ماده تبصره «۲» ماده (۸) قانون فعلی را نسخ می‌کند. در جهت اجرای بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری و رعایت اصول قانون‌نویسی پیشنهاد می‌شود به صراحت این تبصره نسخ شود. لذا پیشنهاد می‌شود با رعایت مفاد آیین‌نامه داخلی مجلس در صدر ماده بعد از عبارت «و تبصره «۲» ماده (۸) نسخ می‌شود» بعد از عبارت «اصلاح می‌شود» اضافه شود.

ماده (۲)

مطابق این ماده «یک تبصره به‌عنوان تبصره «۲» به ماده (۶) الحاق و عنوان تبصره آن به تبصره «۱» اصلاح می‌شود: تبصره «۲» - مستخدمین رسمی نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات که برابر قانون قبل از انتخابات از سمت خود استعفا داده‌اند بعد از دوره نمایندگی، سنوات خدمتی آنان در صندوق‌های بازنشستگی مربوط اعمال می‌شود». با توجه به اینکه در ماده (۶)^۲ قانون فعلی بیان شده است که سنوات نمایندگی مستخدمین رسمی دولت اعم از لشگری و کشوری پس از انتخاب شدن و صدور اعتبارنامه جزء سنوات خدمتی آنان محسوب خواهد شد، مصوبه کمیسیون حکم جدیدی را بیان نکرده است چراکه مستخدمین رسمی نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات از مصادیق مستخدمین لشگری و کشوری مذکور در صدر ماده (۶) می‌باشند. از طرفی با توجه به اینکه مطابق بند «۲۸» جزء «الف» ماده (۲۹) فعلی شاغلین در نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات می‌بایست ۶ ماه قبل از ثبت‌نام از سمت خود استعفا دهند. در نتیجه در دوران نمایندگی ارتباطی با محل قبلی خدمت خود ندارند. از طرف دیگر در تبصره ماده (۶) قانون فعلی در صورتی که نماینده‌ای بعد از دوران نمایندگی به استخدام دستگاه‌های دولتی و وابسته به آن درآید دوران خدمت نمایندگی او به‌عنوان سنوات خدمت محسوب می‌شود. لذا در اینجا نیز در راستای عدم تضییع حقوق نمایندگان سنوات خدمتی آنها نیز لحاظ می‌شود.

۱. «هرگونه تغییر در خطوط مرزی ممنوع است مگر اصلاحات جزئی با رعایت مصالح کشور، به شرط اینکه یل‌طرفه نباشد و به استقلال و تمامیت ارضی کشور لطمه نزند و به تصویب چهارپنجم مجموع نمایندگان مجلس شورای اسلامی برسد».

۲. ماده (۶) - سنوات نمایندگی مستخدمین رسمی دولت اعم از لشگری و کشوری و سازمان‌ها و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، نهادهای عمومی و شهرداری‌ها پس از انتخاب شدن و صدور اعتبارنامه با اعطای گروه و افزایش سنواتی مربوطه جزء سنوات خدمتی آنان محسوب خواهد شد و در دوران نمایندگی فقط حقوق نمایندگی را دریافت خواهند کرد.

تبصره- سال‌های دوره نمایندگی مجلس جزء سنوات خدمت آن تعداد از نمایندگانی هم که در طول دوره نمایندگی و یا پس از آن به استخدام دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت درمی‌آیند، محسوب می‌گردد.

البته ممکن است منظور ماده این بوده که افرادی که در دوره‌ای کوتاه قبل از انتخاب شدن به‌عنوان نماینده، مستعفی بوده‌اند، مدت زمان دوره استعفای آنها در صندوق بازنشستگی آنها لحاظ شود که با توجه به عبارت پردازی تبصره و قید «سنوات خدمتی» و «بعد از دوره نمایندگی» عبارت تبصره وافی مقصود نبوده و باید مجدد بازنویسی شود.

در نتیجه با توجه به دلایل فوق حکم ماده (۲) مصوبه در ماده (۶) و تبصره فعلی وجود دارد و بیان مجدد آن صحیح نمی‌باشد. لذا با رعایت تشریفات مندرج در آیین‌نامه داخلی حذف آن پیشنهاد می‌شود.

ماده (۳)

این ماده جهت سامان‌دهی فهرست‌های انتخاباتی احزاب و جبهه‌ها و تشکلهای سیاسی و همچنین زمینه‌سازی برای فعالیت قانونمند و مسئولانه احزاب و تشکلهای سیاسی موضوع بند «۹» سیاست‌های کلی انتخابات^۱ تنظیم شده است. با توجه به اینکه در حال حاضر در زمان انتخابات گروه‌ها و احزاب و تشکلهای مختلف سیاسی و غیرسیاسی اقدام به انتشار فهرست‌های انتخاباتی می‌کنند و بعد از زمان انتخابات از صحنه سیاست کنار می‌روند، ارائه این فهرست‌ها باید تحت ضوابط خاصی بوده و ارائه‌کننده آن دارای شناسنامه سیاسی (فقط احزاب، جبهه‌ها و تشکلهای سیاسی موضوع ماده (۱)^۲ قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی می‌توانند فهرست ارائه کنند) بوده تا پس از زمان انتخابات پاسخگوی عملکرد نمایندگان باشد و مردم بتوانند نسبت به آن حزب یا گروه ارزیابی داشته و در دوره‌های بعدی آن را لحاظ کنند. در این ماده سعی شده است که ضوابط و تشریفات بیان شود که از جمله آن می‌توان به انتشار فهرست‌ها توسط ستاد انتخابات کشور، وجود موافقت کتبی نامزد برای قرار گرفتن در یک فهرست، مقام صالح حزب یا جبهه برای ارائه آن به‌صورت رسمی، محرومیت حزب، تشکل یا جبهه از ارائه فهرست در آن دوره انتخابات در صورت عدم رعایت تشریفات مندرج در این قانون، اشاره کرد.

نکته‌ای که این ماده دارای اشکال است، عدم بیان حکمی درخصوص حضور یک نامزد در فهرست‌های انتخاباتی است. به بیان دیگر با توجه به عدم بیان این مسئله یک نامزد می‌تواند در هر تعداد از فهرست‌ها حضور داشته باشد. این موضوع از چند جهت دارای اشکال است و نامزد باید به حضور در یک فهرست انتخاباتی حزب یا ائتلاف اکتفا کند. **اولاً** با توجه به اینکه براساس مفاد همین ماده امکان رأی به فهرست و نامزد فراهم شده است، حضور یک فرد در چند فهرست شمارش آرا را دچار اختلال می‌کند. **ثانیاً** برخی از این فرصت استفاده کرده و با خرج هزینه‌های زیاد نام خود را وارد فهرست‌ها می‌کنند و این زمینه لابی‌گری و فساد را زیاد خواهد کرد. **ثالثاً** یک نامزد باید خط‌مشی سیاسی خود را انتخاب کند چراکه فهرست‌های انتخاباتی را احزاب یا ائتلاف‌ها خواهند داد و هر حزبی خط‌مشی خود را دارد، مگر در مواردی که به‌دلیل نزدیکی این موضوع با حزب دیگری ائتلاف کرده باشد. لذا در چند فهرست بودن نشان‌دهنده در چند حزب بودن است و این به معنای این است که این نامزد ثبات لازم را ندارد و در یک فضای بینابینی خواهد بود. رابعاً اگر یک نامزد در چند فهرست باشد، احتمال بیشتری برای برنده شدن دارد و این موضوع نسبت به افرادی که در یک حزب

۱. ۹- تعیین چارچوب‌ها و قواعد لازم برای فعالیت قانونمند و مسئولانه احزاب و تشکلهای سیاسی و اشخاص حقیقی در عرصه انتخابات مبتنی بر اصول و مبانی نظام جمهوری اسلامی ایران به‌نحوی که رقابت‌های انتخاباتی منجر به افزایش مشارکت آگاهانه، اعتماد، ثبات و اقتدار نظام شود.

۲. ماده (۱)- اصطلاحات به‌کاررفته در این قانون، دارای معانی مشروح زیر می‌باشند:

۱. حزب: تشکیلاتی است متشکل از اشخاص حقیقی که با برنامه مشخص در جهت کسب و مشارکت در قدرت سیاسی و نقد و اصلاح آن، در چارچوب قوانین و مقررات نظام جمهوری اسلامی ایران براساس مرامنامه و اساسنامه مصوب خود در سطح ملی یا استانی فعالیت می‌کند.

حزب می‌تواند تحت عناوین دیگری مانند گروه، جمعیت، انجمن، جامعه، مجمع و سازمان سیاسی فعالیت کند.

۲. جبهه: ائتلافی سیاسی از احزاب دارای پروانه فعالیت در زمینه فعالیت مشخص است که با اطلاع کمیسیون احزاب موضوع ماده (۱۰) این قانون شکل می‌گیرد.

تبصره - تشکلهای اقلیت‌های دینی موضوع اصل سیزدهم (۱۳) قانون اساسی، تشکیلاتی مرکب از اعضای داوطلب همان اقلیت دینی می‌باشند که هدف آنها حل مشکلات و بررسی مسائل دینی، فرهنگی، اجتماعی و رفاهی ویژه آن اقلیت است.

حضور دارند وجود نخواهد داشت و این امر موجب تبعیض و خلاف بند «۹» اصل سوم قانون اساسی است. لذا پیشنهاد می‌شود با رعایت مفاد آیین‌نامه داخلی در انتهای تبصره «۱» عبارت «هر نامزد تنها می‌تواند در یک فهرست حضور داشته باشد» اضافه شود.

همچنین دو اصلاح ویرایشی نیز در تبصره «۱» و «۳» پیشنهاد می‌شود؛ در تبصره «۱» واژه «کلمه» حذف و «عبارت» جایگزین آن شده و در تبصره «۳» واژه «حوزه» به «حوزه‌های» اصلاح شود.

ماده (۴)

این ماده با توجه به ماده قبل در جهت سهولت رأی‌دهی و شمارش آرای می‌باشد. براساس مفاد تبصره «۳» این ماده وزارت کشور مکلف شده است که در حوزه‌های بیش از یک کرسی برگه‌های رأی را به‌گونه‌ای طراحی کند که در آن امکان ثبت نام نامزد و همچنین نام فهرست وجود داشته باشد و رأی‌دهنده این اختیار را دارد که یکی از قسمت‌ها (نام نامزد یا نام فهرست) را تکمیل کند. مطابق بخش انتهایی این ماده «در صورتی که رأی‌دهنده به‌صورت هم‌زمان به فهرست‌ها و نامزدها رأی دهد، رأی به فهرست‌ها ملاک بوده و رأی به نامزدها محاسبه نخواهد شد». درحالی که این امر صور گوناگونی دارد که به‌شرح زیر به آن اشاره می‌کنیم:

۱. در مواردی که اسامی نامزدهای درج شده در برگه رأی با عنوان فهرست همخوانی دارد. به عبارت دیگر همه اسامی نامشان در فهرست اعلامی وجود دارد. در این حالت در نظر گرفتن اسامی یا فهرست به‌عنوان ملاک تفاوتی ندارد.

۲. در مواردی که قسمت اسامی نامزدهای برگه رأی به‌صورت کامل تکمیل نشده (مثلاً به ۳ نفر از یک فهرست ۵ نفره رأی داده است و ۲ گزینه دیگر را خالی گذاشته است)، ولی همان اسامی همگی در عنوان فهرست نوشته شده حضور دارند. در این حالت اگر فهرست ملاک قرار گیرد، برای افرادی که نامشان در قسمت اسامی درج نشده یک رأی محاسبه خواهد شد.

۳. در مواردی که بخشی از اسامی نامزدها (۳ نفر از ۵ نفر مندرج در فهرست) در فهرست درج شده بوده و برخی دیگر (۲ نفر دیگر) از اسامی در یک فهرست دیگری می‌باشند و یا در هیچ فهرستی حضور ندارند. در این حالت ملاک قرار دادن فهرست موجب نادیده گرفتن آرای بقیه نامزدهایی است که اسامی آنها در برگه درج شده است و ملاک قرار دادن اسامی موجب نادیده گرفته شدن آرای نامزدهای آن فهرست خواهد بود.

۴. در فرضی که اسامی نامزدها به‌طور کلی با عنوان فهرست درج شده در برگه رأی تعارض داشته و هیچ‌یک از اسامی در فهرست مندرج دیده نمی‌شوند. در این حالت ملاک قرار دادن اسامی نامزدها یا فهرست مندرج در برگه رأی نادیده گرفتن رأی طرف دیگر می‌باشد.

لذا با توجه به فرض‌های مختلف بیان شده تعیین حکم واحد برای حالات فوق‌الذکر محل تأمل است و پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات آیین‌نامه داخلی مجلس جهت تعیین دقیق‌تر حکم این مسئله مصوبه به کمیسیون بازگشت داده شود.

همچنین در تبصره «۱» که نحوه محاسبه آرا را توضیح داده است، با توجه به توضیحاتی که در ماده قبل در مورد لزوم حضور هر نامزد در یک فهرست گفته شد، پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات مقرر در آیین‌نامه داخلی، در تبصره «۱» کلمه «فهرست‌های» به «فهرست» اصلاح شود.

ماده (۵)

این ماده نیز به عنوان یکی از ابتکارات مثبت این طرح محسوب شده و در آن پیش‌بینی شده است جهت سهولت و افزایش مشارکت مردم با توجه به الکترونیکی شدن اخذ رأی و اجرای بند «۱۲»^۱ سیاست‌های کلی انتخابات رأی‌دهنده تنها با ارائه یکی از مدارک هویتی خود مانند کارت ملی، شناسنامه، گذرنامه بتواند در انتخابات شرکت کند. مطابق اصلاح صورت گرفته مه‌مهور نمودن شناسنامه نیز حذف شده و ثبت رأی دادن فرد در دستگاه احراز هویت انجام خواهد شد.

مطابق تبصره «۳» و «۴»^۲ قانون فعلی انتخابات در یک روز و به مدت ده ساعت انجام خواهد شد و تمدید زمان آن به تشخیص وزیر کشور خواهد بود. با توجه به اینکه میزان این تمدید مشخص نبوده، کمیسیون به میزان ۳ ساعت را در اختیار وزیر کشور و بیش از آن را به تشخیص او و با تأیید نظر شورای نگهبان پیش‌بینی کرده است. به این ترتیب میزان تمدید به صورت مشخص‌تر و در چارچوب بهتری صورت خواهد گرفت. با این توضیحات تصویب ماده مذکور پیشنهاد می‌شود.

ماده (۶)

ماده (۶) مصوبه که یک ماده تحت عنوان ماده (۱۰) مکرر به قانون الحاق کرده است به دنبال حل مشکل رأی‌گیری از افرادی است که در زمان مجاز به شعب اخذ رأی مراجعه کرده‌اند اما با پایان این زمان از آنها رأی‌گیری به عمل نیامده است. برای جلوگیری از برداشت‌های متفاوت از تبصره «۳» ماده (۱۰)^۳ در مصوبه کمیسیون، مجریان مکلف شده‌اند که از افراد حاضر در شعبه در صورتی که قبل از پایان ساعت رأی‌گیری حضور پیدا کرده باشند، رأی‌گیری کنند. این موضوع موجب حفظ حقوق رأی‌دهندگان و تأمین مشارکت مردم در انتخابات می‌شود، لذا تصویب آن پیشنهاد می‌شود.

ماده (۷)

مطابق ماده (۷) مصوبه که به الحاق سه تبصره به ماده (۱۱) قانون پرداخته است به موضوع تشکیل جلسات شورای تأمین استان در رابطه با امر انتخابات و لزوم دعوت از مقام منصوب شورای نگهبان و همچنین امکان درخواست تشکیل جلسات با این موضوع پرداخته است. به عبارت دیگر با توجه به اینکه امر انتخابات موضوع سیاسی و اجتماعی بوده و دارای ابعاد امنیتی نیز می‌باشد، در برخی موارد لازم است از نهاد شورای نگهبان به عنوان ناظر انتخابات، نماینده‌ای در جلسات شورای تأمین حضور پیدا کند. همچنین جهت تشویق افرادی که در فرایند انتخابات همکاری داشته‌اند، فعالیت در اجرا یا نظارت انتخابات یکی از مؤلفه‌های ارزیابی خواهد بود. لذا تصویب آن پیشنهاد می‌شود.

۱. بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در جهت حداکثرسازی شفافیت، سرعت و سلامت در اخذ و شمارش آراء و اعلام نتایج.
۲. تبصره «۳» (اصلاحی ۱۳۷۹/۸/۲۵) - اخذ رأی در کلیه حوزه‌های انتخابیه کشور در یک روز انجام می‌شود و مدت آن حداقل ده ساعت است و در صورت ضرورت قابل تمدید می‌باشد.
تبصره «۴» - تشخیص ضرورت و مدت تمدید اخذ رأی در یک حوزه یا سراسر کشور به عهده وزیر کشور است.
۳. تبصره «۳» (اصلاحی ۱۳۷۹/۸/۲۵) - اخذ رأی در کلیه حوزه‌های انتخابیه کشور در یک روز انجام می‌شود و مدت آن حداقل ده ساعت است و در صورت ضرورت قابل تمدید می‌باشد.

ماده (۸)

ماده (۸) در راستای اجرای بند «۸»^۱ سیاست‌های کلی انتخابات تنظیم شده است و در آن صداوسیما، وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف شده‌اند از ظرفیت‌های خود جهت تبیین جایگاه مجلس و همچنین انتخابات آن آموزش‌های لازم را جهت ارتقای فرهنگ عمومی و شناخت و حضور آگاهانه به مردم ارائه کنند.

با توجه به بند «۳» سیاست‌های کلی انتخابات که به «بهره‌مندی داوطلبان در تبلیغات انتخاباتی با تقسیم برابر متناسب با امکانات در هر انتخابات حسب مورد از صداوسیما و فضای مجازی و دیگر رسانه‌ها و امکانات دولتی و عمومی کشور» اشاره دارد پیشنهاد می‌شود سازمان صداوسیما موظف باشد از فضاهایی مانند شبکه‌های رادیویی و تلویزیون استان‌ها، فضای مجازی، خبرگزاری و غیره در حد امکانات موجود برای اجرایی کردن این سیاست گام بردارد. ممکن است این موضوع مطرح شود که تعداد زیاد نامزدها برقراری تقسیم برابر را دشوار و حتی غیرممکن خواهد کرد. در پاسخ باید بیان کرد که این امر با توجه به امکانات موجود بیان شده است. صداوسیما در هر استانی که امکان آن را دارد مانند استانی که تعداد نامزدها کم هستند اجرا کند و یا از فضای مجازی خود که محدودیتی ندارد برای تبلیغات بهره ببرد. لذا پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات آیین‌نامه داخلی مجلس متن زیر به عنوان

یک تبصره به ماده (۸) مصوبه به شرح زیر الحاق شود:

«صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است برنامه‌های خود را به نحوی تنظیم نماید تا امکان تبلیغات انتخاباتی نامزدها با رعایت برابری و عدالت از طریق امکانات موجود از جمله شبکه‌های استانی و فضای مجازی فراهم گردد. اجرای دستورالعمل‌های موضوع این ماده منوط به ارائه و تأیید آن توسط هیئت استانی تبلیغات انتخاباتی است.»

ماده (۹)

در راستای پیشگیری از جرائم و تخلفات انتخاباتی مصرح در بند «۷» سیاست‌های کلی انتخابات دو وظیفه در این ماده برعهده شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم و دبیرخانه شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم^۲ و معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه قرار گرفته است. لذا تصویب آن پیشنهاد می‌شود.

ماده (۱۰)

طبق این ماده قوه قضائیه به تعداد کافی از شعب موجود دادگاه‌های خود، شعباتی جهت رسیدگی فوری و خارج از نوبت به تخلفات و جرائم انتخاباتی اختصاص می‌دهد. شایان ذکر است براساس ذیل بند «۷» سیاست‌های کلی انتخابات رسیدگی سریع و خارج از نوبت به جرائم امنیتی، مالی و تبلیغاتی و اقدامات تخریبی ضدداوطلبان مورد توجه قرار گرفته است.

در تبصره «۱» به جهت جلوگیری از رقابت خارج کردن داوطلبان با استفاده از پرونده‌سازی و حفظ حضور آنان در عرصه انتخابات، جلب یا بازداشت آنان در رابطه با اتهامات قبل داوطلبی یا تخلفات و جرائم انتخاباتی ممنوع شده است. اما این ممنوعیت اولاً از زمان ثبت‌نام تا پایان روز رأی‌گیری است. ثانیاً در مواردی که دادستان کل کشور، تعویق تعقیب یا رسیدگی را موجب تضییع حقوق افراد

۱. «ارتقاء سطح شناخت و آگاهی و آموزش‌های عمومی و ترویج هنجارهای انتخاباتی و نهادینه کردن آن در فرهنگ عمومی و تعیین قواعد و ضوابط رقابت سیاسی سالم به منظور افزایش مشارکت و حضور آگاهانه و با نشاط مردم و کمک به انتخاب اصلاح.»
۲. شورای عالی و دبیرخانه به موجب قانون پیشگیری از وقوع جرم مصوب ۱۳۹۴ شکل گرفته‌اند.

یا حقوق عمومی تشخیص دهد با ارائه دلیل، جلب یا بازداشت امکان پذیر خواهد بود.

لازم به ذکر است مشابه این حکم در تبصره ماده (۶۷) قانون فعلی^۱ وجود دارد که در تبصره «۱» فوق الذکر به درستی برخی از احکام آن اصلاح شده است. به عنوان مثال در تبصره ماده (۶۷) از عبارت «پایان انتخابات» استفاده شده است، در حالی که دلیلی برای اجرای این حکم و به نوعی مصونیت برای نامزدها بعد از روز رأی گیری وجود ندارد. همچنین از واژه «احضار» استفاده شده است که این امر مانع بسیاری از رسیدگی های قضایی خواهد شد. علاوه بر آن اختیار بازداشت به رئیس قوه قضائیه داده شده است که در اصلاحیه به دادستان کل کشور به جهت دسترسی سریع و از جهت جایگاه قضایی در پرونده ها به عنوان مدعی العموم سپرده شده است. در تبصره های «۲» و «۳» به جهت تأثیرات و جوانب مختلف، مرجع رسیدگی به تخلفات مجریان و ناظران انتخابات را در حوزه های قضایی بالاتر پیش بینی نموده است.

با توجه به نکات فوق تصویب این ماده پیشنهاد می شود.

نتیجه گیری

طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی به شماره ثبت ۸۵۵ با هدف تحقق سیاست های کلی انتخابات بوده و مورد تأیید می باشد. درخصوص ۱۰ ماده اول همانطور که ملاحظه گردید حذف ماده (۲) و نیز ارجاع ماده (۴) به کمیسیون جهت اصلاح و تصویب سایر مواد مذکور با اصلاحاتی و با رعایت آیین نامه داخلی مجلس توصیه می شود.

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
۱			✓	
۲		✓		
۳			✓	
۴				✓
۵	✓			
۶	✓			
۷	✓			
۸			✓	
۹	✓			
۱۰	✓			

۱. ماده ۶۷- تشکیلات قضایی هر حوزه انتخابیه به منظور پیشگیری از وقوع جرم، ضمن هماهنگی با ناظرین شورای نگهبان و هیئت اجرایی، اقدامات لازم را در محدوده مقررات معمول می دارد.
تبصره- از موقع ثبت نام تا پایان انتخابات، احضار و بازداشت نامزدهای نمایندگی مجلس شورای اسلامی در رابطه با اتهامات قبل از نامزدی و یا تخلفات انتخاباتی ممنوع است، مگر در مواردی که به نظر رئیس قوه قضائیه عدم بازداشت آنان موجب تضییع حق گردد و یا اخذ تأمین و تضمین لازم ممکن نباشد.

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۱			✓		این ماده فرضی که تعداد نمایندگان مجلس کمتر از چهار پنجم مجموع نمایندگان شوند را از ماده (۴) فعلی حذف کرده و برای آن حکمی در نظر نگرفته است. از طرفی این نصاب در صورت نیاز به اجرای هفتاد و هشتم قانون اساسی لازم و ضروری است. لذا پیشنهاد می شود با رعایت تشریفات مندرج در آیین نامه داخلی مجلس یک تبصره به عنوان تبصره «۲» به شرح زیر به ماده اضافه شود: «تبصره ۲- چنانچه تعداد نمایندگان مجلس کمتر از چهار پنجم مجموع نمایندگان گردد و بیشتر از یک سال به پایان دوره نمایندگی باقی باشد، وزارت کشور مکلف است با هماهنگی شورای نگهبان، انتخابات میان دوره ای را در حوزه های مربوط برگزار کند.» همچنین با توجه به اینکه این ماده تبصره «۲» ماده (۸) قانون فعلی را نسخ می کند. در جهت اجرای بند «۹» سیاست های کلی نظام قانون گذاری و رعایت اصول قانون نویسی پیشنهاد می شود به صراحت این تبصره نسخ شود. لذا پیشنهاد می شود با رعایت مفاد آیین نامه داخلی مجلس در صدر ماده بعد از عبارت «و تبصره «۲» ماده (۸) نسخ می شود» بعد از عبارت «اصلاح می شود» اضافه شود.	ماده (۴) - ماده ۱ - ماده (۴) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن به شرح زیر اصلاح می شود و تبصره «۲» ماده (۸) نسخ می شود: ماده ۴- چنانچه انتخابات یک یا چند حوزه انتخابیه باطل و یا به هر دلیل از جمله فوت یا انصراف داوطلبان یا منتخبان یا حوادث غیر مترقبه متوقف شده یا برگزار نشود، به نحوی که منجر به عدم انتخاب نماینده گردد و یا اعتبارنامه منتخبان، مورد تأیید مجلس واقع نشود، انتخابات میان دوره ای در حوزه های یاد شده هم زمان با اولین انتخابات بعدی مندرج در اصل ششم (۶) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برگزار می شود. تبصره - انتخابات مجلس شورای اسلامی حوزه های دارای یک کرسی نمایندگی در صورتی قابل اجراست که تعداد نامزدها حداقل دو نفر باشد. در حوزه های انتخاباتی که تعداد کرسی های نمایندگی بیش از یک نفر باشد، تعداد نامزدها باید حداقل یک و نیم برابر تعداد کرسی های نمایندگی در آن حوزه باشد. «تبصره ۲- چنانچه تعداد نمایندگان مجلس کمتر از چهار پنجم مجموع نمایندگان گردد و بیشتر از یک سال به پایان دوره نمایندگی باقی باشد، وزارت کشور مکلف است با هماهنگی شورای نگهبان، انتخابات میان دوره ای را در حوزه های مربوط برگزار کند.»
۲		✓			حکم ماده (۲) مصوبه در ماده (۶) و تبصره فعلی وجود دارد و بیان مجدد آن صحیح نمی باشد. لذا با رعایت تشریفات مندرج در آیین نامه داخلی <u>حذف آن پیشنهاد می شود.</u>	ماده (۲) حذف شود.

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۳			✓		نکته‌ای که این ماده دارای اشکال است، عدم بیان حکمی در خصوص حضور یک نامزد در فهرست‌های انتخاباتی است. به بیان دیگر با توجه به عدم بیان این مسئله یک نامزد می‌تواند در هر تعداد از فهرست‌ها حضور داشته باشد. این موضوع از چند جهت دارای اشکال است و نامزد باید به حضور در یک فهرست انتخاباتی حزب یا ائتلاف اکتفا کند. اولاً با توجه به اینکه براساس مفاد همین ماده امکان رأی به فهرست و نامزد فراهم شده است، حضور یک فرد در چند فهرست شمارش آرا را دچار اختلال می‌کند. ثانیاً برخی از این فرصت استفاده کرده و با خرج هزینه‌های زیاد نام خود را وارد فهرست‌ها می‌کنند و این زمینه لابی‌گری و فساد را زیاد خواهد کرد. ثالثاً یک نامزد باید خط‌مشی سیاسی خود را انتخاب کند. چراکه فهرست‌های انتخاباتی را احزاب یا ائتلاف‌ها خواهند داد و هر حزبی خط‌مشی خود را دارد، مگر در مواردی که به دلیل نزدیکی این موضوع با حزب دیگری ائتلاف کرده باشد. لذا در چند فهرست بودن نشان‌دهنده در چند حزب بودن است و این به معنای این است که این نامزد دارای ثبات فکری و سیاسی ندارد و در یک فضای بینابینی خواهد بود. رابعاً اگر یک نامزد در چند فهرست باشد، احتمال بیشتری برای برنده شدن دارد و این موضوع نسبت به افرادی که در یک حزب حضور دارند وجود نخواهد داشت و این امر موجب تبعیض و خلاف بند «۹» اصل سوم قانون اساسی است. لذا پیشنهاد می‌شود با رعایت مفاد آیین‌نامه داخلی در انتهای تبصره «۱» عبارت «هر نامزد تنها می‌تواند در یک فهرست حضور داشته باشد» اضافه شود. همچنین دو اصلاح ویرایشی نیز در تبصره «۱» و «۳» پیشنهاد می‌شود؛ در تبصره «۱» واژه «کلمه» حذف و «عبارت» جایگزین آن شده و در تبصره «۳» واژه «حوزه» به «حوزه‌های» اصلاح شود.	ماده ۳- یک ماده به شرح زیر به عنوان ماده (۷ مکرر ۱) به قانون الحاق می‌شود: ماده ۷ مکرر ۱- احزاب، جبهه‌ها و تشکلهای موضوع ماده (۱) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی مصوب ۱۳۹۵/۸/۸ می‌توانند پس از تأیید صلاحیت داوطلبان و حداکثر تا چهل و هشت ساعت قبل از شروع زمان تبلیغات انتخاباتی نامزدها، فهرست انتخاباتی خود را به صورت مجزا برای حوزه‌های انتخابیه دارای بیش از یک کرسی و تا سقف کرسی‌های آن حوزه انتخابیه تنظیم و حسب مورد به ستاد انتخابات کشور یا فرمانداری‌ها اعلام کنند. این امر مانع از حمایت‌های احزاب، جبهه‌های موضوع قانون یادشده از نامزدها در حوزه‌های انتخابیه تک کرسی نخواهد بود. آگهی اسامی نامزدها و فهرست‌های موضوع این ماده پس از تأیید ستاد انتخابات کشور یا فرمانداری‌ها، منتشر خواهد شد. تبصره ۱- احزاب، جبهه‌ها و تشکلهای موضوع این ماده مکلفند در هنگام ارائه فهرست، موافقت کتبی نامزدها مبنی بر عضویت در فهرست را ارائه کنند. مقصود از عبارت «احزاب، جبهه‌ها و تشکلهای» در این قانون، احزاب، جبهه‌ها و تشکلهای موضوع ماده (۱) قانون فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی می‌باشد. هر نامزد تنها می‌تواند در یک فهرست حضور داشته باشد تبصره ۲- ارائه فهرست فقط توسط دبیر کل یا مقامات مسئول احزاب، جبهه‌ها و تشکلهای موضوع این ماده که به صورت رسمی معرفی می‌شوند، صورت می‌گیرد. تبصره ۳- احزاب استانی فقط حق ارائه فهرست انتخاباتی در <u>حوزه‌های</u> انتخابیه استان محل فعالیت خود را دارند. تبصره ۴- در صورتی که جبهه‌ها اعلام موجودیت و ارائه فهرست کنند، احزاب و تشکلهای ائتلاف‌کننده آن جبهه، حق ارائه فهرست مجزا را نخواهند داشت. تبصره ۵- هر فهرست دارای یک عنوان است و عنوان هر فهرست باید مطابق عنوان حزب، جبهه یا تشکل ارائه‌کننده آن فهرست باشد و چنانچه عنوان فهرست متفاوت از عنوان حزب یا جبهه یا تشکل ارائه‌کننده آن فهرست باشد، عنوان مزبور با رعایت تبصره «۴» ماده (۲) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی مصوب ۱۳۹۵/۸/۸ باید به تأیید وزارت کشور برسد. تبصره ۶- عدم رعایت تشریفات این ماده، موجب محرومیت آن حزب، تشکل یا جبهه از ارائه فهرست در آن دوره انتخابات می‌شود.

۴		✓	این ماده با توجه به ماده قبل در جهت سهولت رأی‌دهی و شمارش آرا باشد. براساس مفاد تبصره «۳» این ماده وزارت کشور مکلف شده است که در حوزه‌های بیش از یک کرسی برگه‌های رأی را به‌گونه‌ای طراحی کند که در آن امکان ثبت‌نام نامزد و همچنین نام فهرست وجود داشته باشد. و رأی‌دهنده این اختیار را دارد که یکی از قسمت‌ها (نام نامزد یا نام فهرست) را تکمیل کند. مطابق این ماده «در صورتی که رأی‌دهنده به‌صورت هم‌زمان به فهرست‌ها و نامزدها رأی دهد، رأی به فهرست‌ها ملاک بوده و رأی به نامزدها محاسبه نخواهد شد». در حالی که این امر صور گوناگونی دارد که به‌شرح زیر به آن اشاره می‌کنیم: ۱. در مواردی که اسامی نامزدهای درج شده در برگه رأی با عنوان فهرست همخوانی دارد. به عبارت دیگر همه اسامی نامشان در فهرست اعلامی وجود دارد. در این حالت در نظر گرفتن اسامی یا فهرست به‌عنوان ملاک تفاوتی ندارد. ۲. در مواردی که قسمت اسامی نامزدهای برگه رأی به‌صورت کامل تکمیل نشده (مثلاً به ۳ نفر از یک فهرست ۵ نفره رأی داده است و ۲ گزینه دیگر را خالی گذاشته است)، ولی همان اسامی همگی در عنوان فهرست نوشته شده حضور دارند. در این حالت اگر فهرست ملاک قرار گیرد، برای افرادی که نامشان در قسمت اسامی درج نشده یک رأی محاسبه خواهد شد. ۳. در مواردی که بخشی از اسامی نامزدها (۳ نفر از ۵ نفر مندرج در فهرست) در فهرست درج شده بوده و برخی دیگر (۲ نفر دیگر) از اسامی در یک فهرست دیگری می‌باشند و یا در هیچ فهرستی حضور ندارند. در این حالت ملاک قرار دادن فهرست موجب نادیده گرفتن آرای بقیه نامزدهایی است که اسامی آنها در برگه درج شده است و ملاک قرار دادن اسامی موجب نادیده گرفته شدن آرای نامزدهای آن فهرست خواهد بود. ۴. در فرضی که اسامی نامزدها به‌طور کلی با عنوان فهرست درج شده در برگه رأی تعارض داشته و هیچ‌یک از اسامی در فهرست مندرج دیده نمی‌شوند. در این حالت ملاک قرار دادن اسامی نامزدها یا فهرست مندرج در برگه رأی نادیده گرفتن رأی طرف دیگر می‌باشد.
---	--	---	--

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
					لذا با توجه به فرض های مختلف بیان شده تعیین حکم واحد برای حالات فوق الذکر محل تأمل است و <u>پیشنهاد می شود با رعایت تشریفات آیین نامه داخلی مجلس جهت تعیین دقیق تر حکم این مسئله مصوبه به کمیسیون بازگشت داده شود.</u> همچنین در تبصره «۱» که نحوه محاسبه آرا را توضیح داده است، با توجه به توضیحاتی که در ماده قبل در مورد لزوم حضور هر نامزد در یک فهرست گفته شد، پیشنهاد می شود <u>با رعایت تشریفات مقرر در آیین نامه داخلی، در تبصره «۱» کلمه «فهرست های» به «فهرست» اصلاح شود.</u>	
۵	✓				مطابق اصلاح صورت گرفته ممهور نمودن شناسنامه نیز حذف شده و ثبت رأی دادن فرد در دستگاه احراز هویت انجام خواهد شد. همچنین با اصلاحات صورت گرفته میزان تمدید به صورت مشخص تر و در چارچوب بهتری صورت خواهد گرفت. <u>با این توضیحات تصویب ماده مذکور پیشنهاد می شود.</u>	
۶	✓				این ماده به دنبال حل مشکل رأی گیری از افرادی است که در زمان مجاز به شعب اخذ رأی مراجعه کرده اند اما با پایان این زمان از آنها رأی گیری به عمل نیامده است. در مصوبه کمیسیون، مجریان مکلف شده اند که از افراد حاضر در شعبه در صورتی که قبل از پایان ساعت رأی گیری حضور پیدا کرده باشند، رأی گیری کنند. این موضوع موجب حفظ حقوق رأی دهندگان و تأمین مشارکت مردم در انتخابات می شود، <u>لذا تصویب آن پیشنهاد می شود.</u>	

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهاری نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۷	✓				این ماده به موضوع تشکیل جلسات شورای تأمین استان در رابطه با امر انتخابات و لزوم دعوت از مقام منصوب شورای نگهبان و همچنین امکان درخواست تشکیل جلسات با این موضوع پرداخته است. به عبارت دیگر با توجه به اینکه امر انتخابات موضوع سیاسی و اجتماعی بوده و دارای ابعاد امنیتی نیز می باشد، در برخی موارد لازم است از نهاد - شورای نگهبان به عنوان ناظر انتخابات، نماینده ای در جلسات شورای تأمین حضور پیدا کند. همچنین جهت تشویق افرادی که در فرایند انتخابات همکاری داشته اند، فعالیت در اجرا یا نظارت انتخابات یکی از مؤلفه های ارزیابی خواهد بود. <u>لذا تصویب آن پیشنهاد می شود.</u>	
۸			✓		این ماده در راستای اجرای بند «۸» سیاست های کلی انتخابات تنظیم شده است و تصویب آن پیشنهاد می شود. همچنین در راستای اجرای بند «۳» سیاست های کلی انتخابات که به «بهره مندی داوطلبان در تبلیغات انتخاباتی با تقسیم برابر متناسب با امکانات در هر انتخابات حسب مورد از صداوسیما و فضای مجازی و دیگر رسانه ها و امکانات دولتی و عمومی کشور» اشاره دارد <u>پیشنهاد می شود با رعایت تشریفات آیین نامه داخلی مجلس متن زیر به عنوان یک تبصره به ماده (۸) مصوبه به شرح زیر الحاق شود:</u> <u>«صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است برنامه های خود را به نحوی تنظیم نماید تا امکان تبلیغات انتخاباتی نامزدها با رعایت برابری و عدالت از طریق امکانات موجود از جمله شبکه های استانی و فضای مجازی فراهم گردد. اجرای دستورالعمل های موضوع این ماده منوط به ارائه و تأیید آن توسط هیئت استانی تبلیغات انتخاباتی است.»</u>	ماده (۸) - ماده (۱۴) قانون به شرح زیر اصلاح می شود: ماده (۱۴) - سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران مکلف است به منظور ترویج هنجارهای انتخاباتی و نهادینه کردن آن در فرهنگ عمومی نسبت به تبیین جایگاه مجلس، وظایف نمایندگان و فرایند انتخابات اقدام نماید و همچنین برنامه های آگاهی بخشی و آموزش انتخاباتی را که وزارت کشور یا هیئت مرکزی نظارت شورای نگهبان ضروری تشخیص می دهند و نیز کلیه اعلامیه ها و اطلاعیه های مربوط به انتخابات را از شبکه سراسری یا محلی صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران پخش نماید. تبصره «۱» - وزارتخانه های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مکلفند وظایف مقرر در این ماده را در برنامه های آموزشی و درسی خود قرار دهند. تبصره «۲» - صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است برنامه های خود را به نحوی تنظیم نماید تا امکان تبلیغات انتخاباتی نامزدها با رعایت برابری و عدالت از طریق امکانات موجود از جمله شبکه های استانی و فضای مجازی فراهم گردد. اجرای دستورالعمل های موضوع این ماده منوط به ارائه و تأیید آن توسط هیئت استانی تبلیغات انتخاباتی است.

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۹	✓				در راستای پیشگیری از جرائم و تخلفات انتخاباتی مصرح در بند «۷» سیاست‌های کلی انتخابات دو وظیفه در این ماده برعهده شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم و دبیرخانه شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم و معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه قرار گرفته است. <u>لذا تصویب آن پیشنهاد می‌شود.</u>	
۱۰	✓				طبق این ماده قوه قضائیه به تعداد کافی از شعب موجود دادگاه‌های خود، شعباتی جهت رسیدگی فوری و خارج از نوبت به تخلفات و جرائم انتخاباتی اختصاص می‌دهد. شایان ذکر است براساس ذیل بند «۷» سیاست‌های کلی انتخابات رسیدگی سریع و خارج از نوبت به جرائم امنیتی، مالی و تبلیغاتی و اقدامات تخریبی ضد داوطلبان مورد توجه قرار گرفته است. در تبصره «۱» به جهت جلوگیری از رقابت خارج کردن داوطلبان با استفاده از پرونده‌سازی و حفظ حضور آنان در عرصه انتخابات، جلب یا بازداشت آنان در رابطه با اتهامات قبل داوطلبی یا تخلفات و جرائم انتخاباتی ممنوع شده است. اما این ممنوعیت اولاً از زمان ثبت‌نام تا پایان روز رأی‌گیری است. ثانیاً در مواردی که دادستان کل کشور، تعویق تعقیب یا رسیدگی را موجب تضییع حقوق افراد یا حقوق عمومی تشخیص دهد با ارائه دلیل، جلب یا بازداشت امکان‌پذیر خواهد بود. در تبصره‌های «۲» و «۳» به جهت تأثیرات و جوانب مختلف، مرجع رسیدگی به تخلفات مجریان و ناظران انتخابات را در حوزه‌های قضایی بالاتر پیش‌بینی نموده است. <u>با توجه به نکات فوق تصویب آن پیشنهاد می‌شود.</u>	